

הלכות תפלה - I

התחלת אמירת משיב הרוח ומוריד הגשם

שוע"ר סי' קיא

ב בפסח העולם נידון על התבואה, ובעצרת על פירות האילן, ובחג על המים.

שוע"ר סי' קיד

א מתחילין להזכיר הגשם בברכה שניה בתפלת מוסף של שמיני עצרת, ואין פוסקין עד תפלת מוסף של יום טוב הראשון של פסח...

והיה מן הדין להזכיר ולרצות לפניו מיום טוב הראשון של חג, שבחג נידונים על המים. אלא לפי שהגשמים הם סימן קללה בחג הסוכות, שאי אפשר לישב בסוכה בשעת הגשם, אין מזכירין הגשם עד עבור ז' ימי ישיבה בסוכה.

וראוי היה להתחיל להזכיר מיד בליל יום טוב האחרון, אלא לפי שבתפלת ערבית אין כל העם בבית הכנסת, נמצא זה מזכיר וזה אינו מזכיר ויעשו אגודות אגודות.

ולמה אין מזכירין בשחרית, לפי שאסור להזכיר הגשם עד שיכריז הש"ץ או השמש בקול רם מוריד הגשם קודם התפלה, ובשחרית אי אפשר להכריז מפני שצריך לסמוך גאולה לתפלה...

אם יודע שהכריזו בצבור, אף על פי שהוא לא שמע, מזכיר. ומטעם זה הבא לבית הכנסת והצבור התחילו להתפלל, יתפלל ויזכיר, אף על פי שהוא לא שמע כשהכריזו.

ב וכן לענין הפסקה, אין פוסקין מלהזכיר עד שמכריזין בבית הכנסת מוריד הטל קודם תפלת מוסף יום טוב הראשון של פסח, במקומות שנוהגין לומר מוריד הטל במקום מוריד הגשם בימות החמה, שהכרזת הטל סימן הוא להם להפסקת הזכרת הגשם, וקודם הכרזה זו אין הצבור מפסיקין מלהזכיר הגשם, כדי שלא יהיה דבר מעורב ביניהם, שזה מזכיר וזה אינו מזכיר ויהיה אגודות אגודות...

ובמדינות אלו (שאין נוהגין להזכיר טל בימות החמה במקום הגשם, ואין הכרזת טל סימן כלל להפסקת הזכרת גשם), נוהגין שלא להפסיק מלהזכיר גשם עד תפלת המנחה, ששמעו כבר מש"ץ שפסק בתפלת מוסף, אבל בתפלת מוסף כל הקהל וגם הש"ץ מזכירין הגשם בתפלת לחש, כדי שלא יהיה דבר מעורב בין הצבור, שאי אפשר להכריז קודם התפלה שיפסיקו מלהזכיר הגשם, מפני שנראה כממאנים בגשמים, על דרך שאמרו אין מתפללין על רוב טובה.

ו בימות הגשמים אם לא אמר מוריד הגשם (אפילו אמר משיב הרוח), מחזירין אותו. והוא שלא הזכיר טל, אבל אם הזכיר טל אין מחזירין אותו (אפילו לא סיים הברכה), שאף שהטל אינו נעצר, מכל מקום שבח הוא להקב"ה ... שעל ידי כך מתברכת התבואה ... לכך יש בני אדם שמזכירין הטל כל ימות החמה, כדי שאם ישכחו לומר מוריד הגשם בימות הגשמים, חזקה שאמרו מוריד הטל כמו שהם רגילים בימות החמה, ואין מחזירין אותו.

ז במה דברים אמורים שמחזירין אותו אם לא הזכיר גשם ולא טל בימות הגשמים, כשסיים כל הברכה והתחיל ברכה שלאחריה, ואז חוזר לראש התפלה מטעם שנתבאר למעלה. אבל אם נזכר קודם שסיים הברכה, יאמר משיב הרוח ומוריד הגשם במקום שנוזר. שלא קבעו חכמים מקום בתוך הברכה להזכיר שם הגשם, אלא אמרו סתם מזכירין גבורות גשמים בתחיית המתים. אלא שנהגו לאמרו לפני מכלכל חיים, לפי שהגשם כלכלה ופרנסה, אבל אם לא אמרו לפני מכלכל חיים בכל הברכה מקומה.

ואפילו אם סיים הברכה ונזכר קודם שהתחיל אתה קדוש, אין צריך לחזור לראש, אלא יאמר משיב הרוח ומוריד הגשם בלא חתימה, ושוב אומר אתה קדוש. שכל שלא התחיל בברכה שלאחריה לא נקרא סיום ברכה זו לגמרי, לענין דברים שמחזירין אותו, אף על פי שנקרא סיום לענין דברים שאין מחזירין אותו, כגון הבדלה בחונן הדעת ויעלה ויבוא בערבית ראש חודש, שאין לאמרם כשסיים הברכה אף על פי שלא התחיל ברכה שלאחריה, כמו שיתבאר בסי' רצ"ד ותכ"ב.

שוע"ר סי' רסח

יג בתי כנסיות שבימיהם היו בשדות, ששם מצוים מזיקים, וכל שאר לילות היו עסוקין במלאכתן ובגמרם מלאכתם מתפללים ערבית בביתם, ולא היו באים לבית הכנסת בלילה.

יד ובליל יום טוב לא היו באים גם כן לבית הכנסת, מפני שהיו טרודים במלאכת אוכל נפש.

ס' המנהגים – חב"ד ע' 68

באם שמע הכרזת משיב הרוח ומוריד הגשם קודם שהתפלל שחרית – אם אינו מתפלל במנין אחר, נלפענ"ד אשר יאמר גם בשחרית משיב הרוח ומוריד הגשם.